

DE EXOTISCHE KREKELDIEFSPIN *THANATUS VULGARIS* IN NEDERLAND

(ARANEAE: PHILODROMIDAE)

Jinze Noordijk, Sjef van Overdijk & Jitte Groothuis

Tien jaar geleden is de krekeldiefspin *Thanatus vulgaris* nieuw voor Nederland gemeld, waarbij van een natuurlijke kolonisatie vanuit zuidelijk Europa werd uitgegaan. Inmiddels is gebleken dat deze spin veel voorkomt in kweken van sprinkhanen en krekels voor de terrariumhandel, ook in Nederland. Deze spin moet daarom als exoot beschouwd worden.

INLEIDING

Thanatus vulgaris Simon, 1870 is een tot 12 mm grote rensin, die goed gedetermineerd kan worden met Szita & Samu (2000) en Nentwig et al. (2019). Deze spin komt veel voor in Zuid-Europa. Daarnaast behoren ook delen van Afrika, Azië, Australië en Noord-Amerika tot het areaal, waar ze in elk geval op de laatste twee continenten als gevolg van menselijk transport beland is en daarom als exoot geldt (Jäger 2002). De natuurlijke biotopen in Europa zijn droge, warme, lage vegetaties, zoals garrigue (een mediterrane struikvegetatie), wijngaarden, schrale graslanden en

stuifzanden (Bruhn et al. 1994, Hänggi et al. 1995, Jones et al. 2001).

Voor Nederland is deze spin tot nu toe één keer gedocumenteerd: een vondst in 2010 in een tuin in IJsselmuiden (ov) (Van Helsdingen 2010). De auteur gaat ervan uit dat het voorkomen in Nederland het resultaat is van een natuurlijke verbreiding en houdt het er op dat de soort al langer in ons land voorkwam, lokaal en waarschijnlijk in lage dichtheden, mogelijk in boomkronen. In dit artikel beargumenteren wij dat het voorkomen in Nederland het gevolg is van versleping door de mens.

Figuur 1. Volwassen vrouwtje van *Thanatus vulgaris* in een commerciële huiskrekkelkweek in de Gelderse Vallei (Gelderland), 7.XI.2019. Foto Jitte Groothuis.
Figure 1. Adult female of *Thanatus vulgaris* in a commercial culture of house crickets in the Gelderse Vallei (province of Gelderland), 7.XI.2019. Photo Jitte Groothuis.

Figuur 2. Twee juveniele exemplaren van *Thanatus vulgaris* in een bakje huiskrekels gekocht in een dierenwinkel in Leeuwarden (Friesland), 8.vi.2019. Foto Aileen Veensma.

Figure 2. Two juveniles of *Thanatus vulgaris* in a box with house crickets bought in a pet shop in Leeuwarden (province of Friesland), 8.vi.2019. Photo Aileen Veensma.

VERPLAATSINGEN DOOR DE MENS

Thanatus vulgaris heeft de Engelse naam 'cricket thief spider' en als Nederlandse naam stellen we krekeldiefspin voor. De naam is gebaseerd op het feit dat deze spin talrijk voorkomt in commerciële krekel- en sprinkhaankwekerijen. Van daaruit worden deze voedseldieren voor terrariumdieren in pakketjes verstuurd naar groothandels, dierenwinkels, dierentuinen en particuliere terrariumhouders. Op deze wijze kan de spin overal terecht komen en zich op warme plekken ook voortplanten. Er is in Europa ruim bewijs voorhanden dat dit ook daadwerkelijk gebeurt. In Duitsland is vastgesteld dat de import met gekweekte krekels veel voorkomt (Jäger 2002), de eerste Belgische vondst was in een krekeldoosje (Kekenbosch 2008) en

ook in Engeland en Schotland is de soort aangetroffen in krekeldoosjes (British Arachnological Society 2019, schrift. med. Luke Chambers). Waarschijnlijk kan de spin ook goed met andere goederen verslept worden, zoals blijkt uit vondsten in zeehavens en op boten. Dit verklaart het wereldwijde voorkomen (Jäger 2002). Op allerlei plekken buiten subtropische en mediterrane klimaatzones is de soort sterk synantroop (British Arachnological Society 2019, Dondale et al. 1964, Jäger 2002).

Voor Nederland is de situatie niet anders. Van Helsdingen (2010) schrijft nota bene dat de vondst in IJsselmuiden in de tuin van een dierenwinkel-eigenaar was. De krekeldiefspin is bij ons bekend uit verschillende grote en kleine krekelkweken, zoals in Tilburg (NB), Deurne (LI) en Ermelo (GE) (2010-2019). Wij onderzochten in november 2019 een grote commerciële krekel- en sprinkhaankweek (in een ruimte met een temperatuur van meer dan 30 °C) in de Gelderse Vallei en vonden de soort daar talrijk (fig. 1). Hier konden binnen enkele minuten in één ruimte 5 mannetjes, 17 vrouwtjes en een eipakket worden verzameld, hetgeen aangeeft dat de dichtheid aan spinnen hoog kan zijn. Dit monster is opgenomen in de collectie van Naturalis Biodiversity Center (Leiden). In Sliedrecht (ZH) is drie maal een exemplaar in een krekelbakje gevonden (Johan Bink, 2009-2012), in Amersfoort enkele keren (Mike Brooks, ca. 2009-2010), in Zeist eenmaal (Lore Fresen, 2012) en ook in Leeuwarden een keer (Aileen Veensma, 2019) (fig. 2). Om nog meer inzicht te krijgen over de verbreiding van de spin vanuit de huisdierenbranch plaatsten we op het internetforum 'Spinnen van de lage landen' (Facebook.com/groups/spinneninnederland) de vraag wie deze soort wel eens had aangetroffen in een krekelbakje, dierenwinkel of kweek. Hierdoor kwam een dozijn meldingen binnen, hetgeen aangeeft hoe algemeen deze soort wordt verspreid. In figuur 3 worden de Nederlandse vondsten op kaart gegeven, met de eerste waarnemingen voor de provincies Groningen, Friesland, Gelderland, Utrecht, Noord-Holland, Zuid-

- onbevestigd, maar aannemelijk / not confirmed, but plausible
- bevestigd / confirmed

Figuur 3. Vindplaatsen van *Thanatus vulgaris* in Nederland.

Figure 3. Records of *Thanatus vulgaris* in the Netherlands.

Holland en Noord-Brabant. In Tilburg is de soort wat intensiever geïventariseerd en dit geeft een inkijkje hoe gevuld de stippenkaart zou kunnen worden als overal in Nederland in met name dierenwinkels en bij hun klanten naar *T. vulgaris* gezocht zou worden. Naar verwachting wordt de spin in elke stad van ons land aangevoerd met krekelpakjes en kan de stippenkaart bij meer onderzoek zeer uitgebreid gevuld worden.

CONCLUSIE

We concluderen dat *T. vulgaris* in Nederland een exoot is. De soort kan populaties opbouwen in gebouwen, met name warme insectenkweken, en incidenteel kan ze ook naar buiten lopen (zoals op de eerste Nederlandse vindplaats in IJsselmuiden naar verwachting is gebeurd). Er zijn voor nu geen aanwijzingen dat de soort op eigen kracht

naar ons land is gekomen en evenmin dat ze zich in het buitengebied kan voortplanten. Mogelijk dat dat laatste in de toekomst, na een periode van verdere klimaatopwarming, wel gaat gebeuren.

DANKWOORD

Met dank aan Johan Bink, Mike Brooks, Luke Chambers, Lore Fresen, Aileen Veensma, René Zwart en waarnemers van het forum 'Spinnen van de lage landen' voor het delen van hun vondsten.

LITERATUUR

- British Arachnological Society 2019. Spider and harvestman recording scheme website. – <http://srs.britishspiders.org.uk>. [geraadpleegd 5.xii.2019].
- Bruhn, K., P. Sacher & H. Korge 1994. Nachweise von *Thanatus vulgaris* in Deutschland (Araneae: Philodromidae). – *Arachnologische Mitteilungen* 8: 51-52.
- Dondale, C.D., A.L. Turnbull & J.H. Redner 1964. Revision of the Nearctic species of *Thanatus* C.L. Koch (Araneae: Thomisidae). – *The Canadian Entomologist* 96: 636-656.
- Hänggi, A., E. Stöckli & W. Nentwig 1995. Lebensräume Mitteleuropäischer Spinnen. Charakterisierung der Lebensräume der häufigsten Spinnenarten Mitteleuropas und der mit diesen vergesellschafteten arten. – *Miscellanea Faunistica Helvetiae* 4: 1-460.
- Helsdingen, P.J. van 2010. *Thanatus vulgaris* Simon, 1870 in Nederland (Araneae, Philodromidae). – *Nieuwsbrief Spined* 29: 10-12.
- Jäger, P. 2002. *Thanatus vulgaris* Simon, 1870 - ein Weltenbummler (Araneae: Philodromidae). Mit Anmerkungen zur Terminologie der weiblichen Genitalien. – *Arachnologische Mitteilungen* 23: 49-57.
- Jones, D., J.-C. Ledoux & M. Emerit 2001. Guide des araignées et des opilions d'Europe. – Delachaux et Niestlé, Lausanne.
- Kekenbosch, R. 2008. Captures d'*Hasarius adansoni* (Audouin, 1826) et de *Thanatus vulgaris* (Simon, 1870). – *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging* 23: 26-27.

Nentwig, W., T. Blick, R. Bosmans, D. Gloor,
A. Hänggi & C. Kropf 2019. Araneae, spiders
of Europa. Version 12.2019. – Araneae.nmbe.ch.
[geraadpleegd 5.xii.2019]

Szita, É. & F. Samu 2000. Taxonomical review of
Thanatus species (Philodromidae, Araneae) of
Hungary. – Acta Zoologica Hungarica 46: 155-179.

SUMMARY

The exotic cricket thief spider *Thanatus vulgaris* in the Netherlands (Araneae: Philodromidae)

Thanatus vulgaris had been recorded once in the Netherlands, in the province of Overijssel, in 2010. In this publication it was stated that the occurrence is likely a natural phenomenon due to range expanding from southern Europe and that the spider must have outdoor populations in the Netherlands. We show that *T. vulgaris* is commonly transported in boxes with cultured crickets, has populations inside buildings with insect cultures and only occasionally wanders outdoors. So we consider *T. vulgaris* clearly an exotic species. In fact, the record from 2010 originates from a garden of a pet shop owner. We present new records of *T. vulgaris*, which include the first finds for the provinces of Groningen, Friesland, Gelderland, Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland and Noord-Brabant.

J. Noordijk
EIS Kenniscentrum Insecten, Leiden
jinze.noordijk@naturalis.nl

S. van Overdijk
Spinnetjes.com, Tilburg

J. Groothuis
Wageningen